

Lief en leed in
Griekse
papyrusteksten

ai ls

Lief en leed in Griekse papyrusteksten

X Oudeis

ISBN: 9789465128108

Omslagontwerp X Oudeis

© 2024 P en B Cornelissen, Hamont-Achel, Belgium

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of, openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher.

Eerste druk

Inhoudsopgave

Woord vooraf	6
De verbreking van een verloving, O.P. I, 129.....	9
De brief van Ilarion, O. P. IV, 744	17
De brief van Cornelius aan zijn zoon, O. P. III, 531	18
De brief van Isidorus, O.P. I, 121	21
De brief van een vader, O.P. I, 123	22
Een geschil over eigendom, O.P. I, 67.....	24
Klacht van een stuurman, O.P. I, 86.....	31
Een verkoop, O.P. I, 99	35
Een pachtovereenkomst, O.P. I, 101	39
De brief van Corbolon, O.P. I, 113	47
De borg voor een gevangene, O.P. II, 259	50
Een bruidschat, O.P. II, 267	53
Een leercontract, O.P. II, 275.....	58
Een gedupeerde echtgenote, O.P. II, 281	64
Een gedupeerde echtgenoot, O.P. II, 282	67
Een testament, O.P. III, 494	69
Huiselijk geweld, O.P. VI, 903	82
Een ontevreden ambtenaar, O. P. VI, 904	89

Woord vooraf

De papyri van Oxyrhynchus

De papyri van Oxyrhynchus behoren tot de meest indrukwekkende vondsten uit de oudheid. In 1896 en 1897 werd in een afvalhoop in de voormalige Egyptische stad Oxyrhynchus, ongeveer 160 kilometer ten zuiden van Caïro, een enorme verzameling oude papyri ontdekt. Wat deze vondst zo uitzonderlijk maakt, is dat ze ons een unieke blik biedt op het dagelijks leven, het bestuur en de cultuur van de Grieks-Romeinse en vroege christelijke periode. Het zijn documenten die zowel de officiële geschiedenis als de persoonlijke verhalen van gewone mensen vastleggen.

Wat zijn de papyri van Oxyrhynchus?

De collectie bestaat uit ongeveer 500.000 fragmenten, die afkomstig zijn uit de periode van de 3e eeuw v.Chr. tot de 7e eeuw n.Chr. De teksten omvatten een breed scala aan documenten, waaronder literaire werken, religieuze geschriften, persoonlijke documenten en administratieve teksten. Door het droge klimaat in de regio zijn de papyri opmerkelijk goed bewaard gebleven, wat hun waarde voor historici, taalkundigen en archeologen vergroot.

Soorten teksten

1. Alledaagse documenten:

De papyri bevatten talloze administratieve documenten, zoals brieven tussen vrienden en familieleden, contracten, huwelijksaktes, testamenten, belastinglijsten en handelsfacturen. Deze documenten geven een gedetailleerd beeld van de economische en sociale aspecten van het dagelijks leven. Ze tonen de menselijke emoties en uitdagingen van de tijd, zoals financiële problemen, liefde en persoonlijke relaties.

2. Literaire teksten:

Naast administratieve documenten bevat de collectie fragmenten van klassieke Griekse literatuur, waaronder verloren gegane werken van auteurs zoals Sophocles, Euripides en Homerus. Ook filosofische en wetenschappelijke teksten, zoals fragmenten van Euclides' Elementen, bieden waardevolle inzichten in de ontwikkeling van de wiskunde en wetenschappelijke gedachte in de oudheid.

3. Religieuze teksten:

De papyri bevatten fragmenten van religieuze geschriften, waaronder vroege christelijke teksten die mogelijk de oudste kopieën van het Nieuwe Testament bevatten. Dit maakt de vondst van Oxyrhynchus bijzonder voor de studie van het vroege christendom. Daarnaast zijn er ook joodse en Egyptische religieuze teksten bewaard gebleven, die meer vertellen over de spirituele en culturele praktijken van de tijd.

Waarom in Oxyrhynchus?

Oxyrhynchus was in de oudheid een belangrijke stad in de regio Thebaïs, die bloeide onder Griekse en Romeinse heerschappij. De stad had een levendige economie en een diverse bevolking van Egyptenaren, Grieken en later Romeinen. Omdat papyrus het belangrijkste schrijfmateriaal was, bevonden zich enorme hoeveelheden documenten in de afvalhopen van de stad. De uitzonderlijk droge omstandigheden in de regio hebben de papyri opmerkelijk goed geconserveerd.

Belang voor de wetenschap

De papyri van Oxyrhynchus hebben ons inzicht in de klassieke wereld ingrijpend verdiept. Ze bieden waardevolle informatie over het dagelijks leven, de economie, literatuur, filosofie en religie die de basis vormden van onze westerse cultuur. Ze geven ons inzicht in de

werking van administratieve systemen en hoe literatuur werd doorgegeven en gelezen.

Het werk gaat door

Het onderzoek naar de Oxyrhynchus-papyri wordt voornamelijk geleid door de **Oxford University**, in samenwerking met de **Egypt Exploration Society (EES)**, met bijdragen van wetenschappers wereldwijd. Het project bestrijkt een breed scala aan disciplines, van **geschiedenis** en **archeologie** tot **digitale technologieën** en **restauratie**.

Slotopmerking

De papyri van Oxyrhynchus bieden een ongeëvenaarde blik op de antieke wereld. Ze verbinden ons niet alleen met de dagelijkse realiteit van gewone mensen, maar ook met de grote ideeën en literatuur van de oudheid. Dankzij deze papyri kunnen we het verhaal van de menselijke geschiedenis blijven herschrijven en beter begrijpen.

In dit boekje worden enkele papyri gepresenteerd, die vertaald en toegelicht worden. De teksten zijn afkomstig van **Papyri.info**. Bij het samenstellen van dit boekje is **AI** op een kritische manier gebruikt ter ondersteuning van de inhoud. Om deze reden is dit boekje niet geschikt voor strikt wetenschappelijke doeleinden.

De verbreking van een verloving, O.P. I, 129¹

...ἰνδικτίονος ἑνδεκάτης. Τὸ παρὸν τῆς διαλύσεως ῥεπούδιον διαπέμπομαι ἐγὼ Ἰωάννης πατὴρ Εὐφημίας τῆς ἐμῆς ὑπεξουσίου θυγατρὸς σοὶ Φοιβάμμωνι τῷ εὐδοκιμωτάτῳ μου γαμβρῷ, διὰ Ἀναστασίου τοῦ λαμπροτάτου ἐκδίκου ταύτης τῆς Ὁξυρυγχιτῶν πόλεως, περιέχον ὡς ὑποτέτακται. Ἐπειδὴ εἰς ἀκοὰς ἐμὰς ἦλθεν ὅτι εἰς ἔκθεσμα πράγματά τινα παρεμβάλλεις ἑαυτὸν, ἅπερ οὐδὲ θεῶ οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις ἀρέσκουσιν, καὶ οὐ δέον ἐστὶν ταῦτα ἐν γράμμασιν ἐντεθῆναι, καλὸν ἡγησάμην τὴν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτῆς τῆς ἐμῆς θυγατρὸς Εὐφημίας διαλυθῆναι συνάφειαν διὰ τὸ ἐμέ, ὡς εἴρηται, ἀκηκοέναι σε παρεμβάλλοντα ἑαυτὸν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀθέσμοις πράγμασιν καὶ βούλεσθαι με εἰρηνικὸν καὶ ἡσύχιον βίον διάξει τὴν ἐμὴν θυγατέρα. Τούτου οὖν ἔνεκεν τὸ παρὸν τῆς μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτῆς τῆς ἐμῆς θυγατρὸς Εὐφημίας συναφείας ῥεπούδιον διεπεμφάμην σοὶ διὰ τοῦ εἰρημένου λαμπροτάτου ἐκδίκου μεθ' ὑπογραφῆς ἐμῆς, οὗ τὸ ἴσον ἔλαβον ἐνυπόγραφον χειρὶ τοῦ αὐτοῦ λαμπροτάτου ἐκδίκου. Πρὸς οὖν ἀσφάλειαν τῆς αὐτῆς μου θυγατρὸς Εὐφημίας τὸ παρὸν τῆς περιλύσεως ῥεπούδιον διεπεμφάμην σοὶ γραφὲν μηνὶ Ἐπίφ ια ἰνδικτίονος ἑνδεκάτης. Ἠ Ἰωάννης πατὴρ Εὐφημίας τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὁ προγεγραμμένος διεπεμφάμην τὸ παρὸν τῆς περιλύσεως ῥεπούδιον σοὶ Φοιβάμμωνι τῷ εὐδοκιμωτάτῳ γαμβρῷ ὡς πρόκειται.

Elfde indicatie

Ik, Johannes, vader van mijn nog niet geëmancipeerde dochter Euphemia, stuur hierbij een scheidings- en ontbindingsdocument naar jou, Phoebammon, mijn

¹ © Heidelberger Gesamtverzeichnis der griechischen Papyrusurkunden Ägyptens, 501 n.Chr. - 600 n.Chr.

hooggeachte schoonzoon, via de zeer gerespecteerde rechter Anastasius uit de stad Oxyrhynchus. Het document luidt als volgt:

Omdat ik heb vernomen dat jij je schuldig maakt aan onrechtmatige daden, die zowel door God als door mensen worden afgekeurd en die te schandelijk zijn om in detail op te schrijven, heb ik besloten dat de verbintenis tussen jou en mijn dochter Euphemia wordt ontbonden. Zoals eerder vermeld, heb ik gehoord dat jij je bezighoudt met deze onrechtmatige daden, en ik wens dat mijn dochter een vredig en rustig leven kan leiden.

Daarom zend ik je dit document waarin ik de verbintenis tussen jou en mijn dochter Euphemia ontbind. Dit gebeurt via de genoemde rechter en ik heb dit document persoonlijk ondertekend. Er is ook een kopie van het document gemaakt, opgesteld door dezelfde rechter.

Om de veiligheid van mijn dochter Euphemia te garanderen, zend ik je deze verklaring van scheiding en ontbinding, gedateerd op de 11e dag van de maand epeiph in het 11e jaar van de indicatie.

Herhaling:

Ik, Johannes, de hierboven genoemde vader van Euphemia, zend jou, Phoebammon, mijn hooggeachte schoonzoon, nogmaals dit scheidings- en ontbindingsdocument zoals hierboven beschreven.

Verklaring:

ἰνδικτίονος ἑνδεκάτης: De term "elfde indicatie" verwijst naar een tijdsberekening in het administratieve en fiscale systeem van het Byzantijnse Rijk en het late Romeinse Rijk. De "indicatie" was een 15-jarige cyclus die werd gebruikt om belastingen en administratieve perioden bij te houden. Elk jaar in deze cyclus kreeg een nummer van 1 tot 15. De "elfde indicatie" betekent dat het document werd